

spektrál-prizmatikus felbontása újból, mint „Aeropeinture transfigurative“. Bizonyos képhatásokat különben is csak ott érnek el, ahol a tiszta elvonás példái a régi futurizmus hagyományait idézik, s erre megint az jut eszünkbe, hogy miért kellene a tudatos „Aero“ festészet termékeit Diulgherhoff kozmikus vagy matematikai alapformákkal kísérletező festményeinél többre tartanunk; nem is említve, hogy azok a bodros szőrű kutyák, melyek porcelánfigurái már a Galeries Laffayette kirakataiban is komikusnak tűnének, ugyancsak az „Aero“ keramika remekeiként szerepelnek a kiállításon.

A fasizmus ez égi körei mellett földi megnyilvánulásai is szóhoz jutnak egy új művészeti ág termékeiben: a falművészetben, mely a „hazafiasan dinamikus optimizmus“ vadászterülete. Prampolini egy prospektusa fedi fel a fasizmus „kozmosz-szintetikus“ gondolatát: zászlók, lapátok, ágyúcsövek, oldalfegyverek tömegébe beágyazott hívó tömeget ábrázol ez a tervezet. Vékonyan és alapozás nélkül mered a „fasiszta civilizáció“ a repülőgépekkel becsillagozott ég felé s ha a fasiszta ifjusági otthon felett a „könyv és karabély“ kettős jelképéből a karabély ugyancsak kézzelfogható és masszív, úgy a könyv üveges víziója minden anyagiságtól mentes. Ott, ahol konkrét feladatok megoldásáról van szó (fasiszta helyiségek diszitése) legalább a formábaöntés csirái tapasztalhatók. De a Fillia-, Oriani-, Rosso-kollektívák jól megfogott relief-plasztikai mégis csak esztétikátlan diszitmények, mert festett részeik sokkal éleesebben fejezik ki művészileg is reakciós tartalmukat, mint a csupán szimbólumokra szorító szobrászati részek. Ha eszünkbe jut, hogy az U. R. S. S.-ben mennyire szívvel-lélekkel oldják meg a művészek az ilyen feladatokat, úgy kiderül, hogy mennyire meggyőződés nélkül festették vagy faragták az olasz művészek ezeket a figurákat és képeket, melyek a „fasiszta atlétát“ vagy „Mussolini diadalát“ akarják kifejezni. Ugy tartalmilag, mint formailag egyöntetűbb Prampolini „hit, engedelmeskedés és harc“ jelszavával felvonuló *Ifju csapata*.

Mi sem természetesebb, hogy a futurizmus megtagadta eredeti antiklerikális felfogását s új vallásos kifejezési formákat keres. A futurizmus joggal hivatkozik arra, hogy a vallásos képzeletvilág ábrázolására egyedül csak ő alkalmas, hisz' a pokol természetfeletti megfestésére s az isteni jelenségek kifejezésére az „Aero“-festészet igazán megbecsülhetetlen eszközökkel rendelkezik. Az, amit a kiállítás ezen a területen felmutat bizony elég nyomoruságos. Az új vallásos festészetet egyedül *Fillia* képviseli, akinek egyhangú, dogmatikus tárgyú képein vérszegény szentek, sovány, sématisz szimbólumok s a kozmosztól körülvevő földgolyó látható. S mindezek a nagyigényű témák nem tudják a felfoghatatlan misztérium hangulatát kelteni, kongó, papírszagú konstrukciók. Mig *Fillia* profán képein a „minden áron való eredetiség“ hajszolása legalább a szenzáció erejével hat (s ez a szürrealista dekadencia szférájába tartozik), addig vallásos vásznain egyedül az irodalmi szándék dominál. Itt nyilvánul meg e minden eszmei alapot nélkülöző mondvacsinált művészet teljes üressége.

S nem elég, hogy ennek a „művészetnek“ a diktatura apparátusával otthon, Itáliában elismerést próbálnak szerezni, hanem még a külföldet is abban a kétes szerencsében részesítik, hogy termékeiben gyönyörködhesen.

(Páris)

Herta Wescher

A VAS ÉS A VÉR NÉMET TÖRVÉNYEI. A nemzeti-szocialista párt nürnbergi kongresszusának határozatai s a kongresszus csökevényévé sorvasztott német parlament által megszavazott törvények a középkor szellemét támasztják fel. De a történelmi hasonlatokkal nem szabad

könnyelműen dobálózni. Az, aki napjaink történetét tanulmányozza, szükséges, hogy a józan ésszel láthatóan ellentétben álló események okát keresse. A nürnbergi törvényeket valóban nem lehet azzal elintézni, hogy „őrületről“, „középkori barbárságról“ beszélünk, hanem föl kell vetnünk a kérdést: milyen a hitleri Németország helyzete és mit jelent a dühnek, a durvaságnak és az embergyűlöletnek ez az újabb kirobbanása. Emlékeztet, hogy az egész nemzetközi sajtó már hónapok óta jelentős fordulatokat vár Németországban. Jelezte, hogy a német fasizmus vezető köreiből éles harcok dúlnak, amiket az ország belső helyzetének rosszabbodása vált ki. Két és fél év alatt Németország belső adóssága tíz milliárd márkára emelkedett. A fegyverkezések folytatásához szükséges összegeket a takarékpénztáraktól, a biztosítótársaságoktól s a földhitelbankoktól vették el, vagyis maradéktalanul felhasználták a kispolgárság megtakarításait és az árvák vagyonát. Bármilyen ügyes pénzügyi varázsló Schacht, mégsem tudja feltartóztatni annak a napnak a bekövetkezését, amelyen Németországnak adósságai konszolidálására a nemzetközi pénzpiachoz kell fordulni kölcsönért.

Schacht híres königsbergi beszéde ennek a helyzetnek a beismerése volt. A Reichsbank elnöke s a német pénztőke leghivatottabb képviselője azt igyekezett bebizonyítani a világ színe előtt, hogy Németország rendezni akarja belpolitikai viszonyait. Kijelentette, hogy ellenfele a pogromhősöknek és dilettánsoknak, kiknek kéretlen beavatkozásai a legnagyobb károkat okozták a német gazdaságnak. Csakhogy Schacht szavait Hitler és Streicher tettei követik. Göbbels megcenzurazza a minisztertársa beszédét. Berlin rendőrségének élére gróf Helldorfot állítják, akik még a legmérsékeltőbb külföldi sajtó is kalandornak nevez. Streicher, Hitler nürnbergi helyettese Berlinben előadást tart, holott alig pár héttel azelőtt — ha átmenetileg is — betiltották lapját, a hírhedt Stürmert egyidőben a — Jüdische Rundschauval.

A nürnbergi kongresszuson tartott beszédében Hitler kénytelen volt beismerni a katasztrófális nyersanyagihiányt, a lakosság élelmiszerekkel való ellátásának nehézségeit, az árak emelkedését s a közel 30 százalékkal csökkent bérek emelésének lehetetlenségét. Mivel nem volt hajlandó a Schacht által kijelölt utra térni és valamelyes belső pacifikálást végrehajtani, Hitler kénytelen volt más biztonsági szelepeket kinyitni. Nem ok nélkül tartja Hitler az emberi gondolkodás egyik legmagasabb képviselőjének Nilov-ot, a Cion Bölcei c. pamflet szerzőjét s az oroszországi pogromok „teoretikusát“. A nemzeti-szocialista párt valóban az orosz pogromszervezőktől vett leckét a politikai stratégiából. Ime, Hitler nürnbergi beszédének egy részlete: „Sajnos, úgy látszik, hogy a világ nemzetközi nyugtalansága a németországi zsidóságban is azt a véleményvt keltette, hogy a zsidó érdekeknek a német nemzeti érdekekkel való szembeállításának ideje a Birodalomban is eljött. Számtalan helyről érkeznek hozzánk heves panaszok e nép tagjainak provokáló viselkedése miatt. E ténykedések, feltűnő gyakorisága s a feljelentések tartalmának megegyezése arra enged következtetni, hogy tervszerű tevékenységgel állunk szemben, amely egészen egy berlini moziban előadott ártatlan, de a zsidó körök számára kellemetlen film elleni nyílt tüntetésig merészkedett. Ha elkerülni kívánjuk azt, hogy a felháborodott lakosság önhatalmúlag s így ellenőrizhetetlenül védekezzék, úgy kénytelenek vagyunk törvényes uton rendezni a kérdést. A birodalmi kormányt az a gondolat vezérli ebben, hogy az egyszeri és általános megoldás talán megadhatja az alapot ahhoz, hogy a német nép tűrhető viszonyba kerüljön a zsidó néppel. Ha azonban ez a remény nem valósulna meg és a belső s nemzetközi zsidó uszítás tovább folyik, úgy újabb vizsgálatnak vetjük alá a

kérdést. S akkor majd a nemzeti szocialista pártot bizzuk meg törvényes úton, a kérdés végleges rendezésével." A Reichstag azután egyhangúlag fogadta el a Göring által benyújtott törvénytervezeteket, melyek közül az egyik az állampolgár s az alattvaló közti megkülönböztetést vezeti be s így az első törvény, amely az angol és a francia forradalom óta világszerte természetes polgári jogegyenlőséget megszünteti. A második nürnbergi törvénynek a „német vér és a német becsület“ megvédése a célja: „Áthatva attól a felismeréstől, — írja a törvény — hogy a német vér tisztasága a német nép fennmaradásának előfeltétele s a német nemzet jövőjét biztosítani akaró törhetetlen szándéktól vezérelve a Birodalmi gyűlés a következő törvényt fogadta el és hirdeti ki egyhangúlag: 1. Zsidók s német vagy rokonvérű állampolgárok között tilos a házasságkötés. E tilalom ellenére kötött házasságok még akkor is érvénytelenek, ha a törvény kijátszása céljából külföldön kötöttek. Az ilyen házasságok megsemmisítését csak az államügyész indítványozhatja. 2. Házasságon kívüli nemi érintkezés zsidók és német vagy rokonvérű állampolgárok között tilos. 3. Zsidók nem foglalkoztathatnak 45 évnél fiatalabb német vagy rokonvérű női háztartási alkalmazottakat. 4. Zsidók nem tűzvetik ki a birodalmi és a nemzeti zászlót s nem viselhetik a nemzeti színeket. De joguk van a zsidó színek viselésére. E jog gyakorlása állami védelem alatt áll. 5. Az 1. § elleni kihágás fegyházzal büntetendő. A 2. § ellen vétő férfi fegyházzal vagy fogházzal büntetendő. A 3. és 4. § megszegése egy évi fogházzal vagy pénzbüntetéssel sújtandó. A törvény kihirdetése napján lép életbe, kivéve a 3. §-t, mely csak 1936 január 1-től alkalmazandó."

A nürnbergi törvények kihatása sokkal mélyebb, semmint az az első pillanatban tűnik. A mindenáron optimista zsidó körök eleinte még abban reménykedtek, hogy a végrehajtási utasítás késni fog, s így bizonyos türelmi időben lesz részük. De Frick belügyminiszter október 12-én tartott saarbrückeni beszédében kijelentette, hogy hamarosan rá kerül a sor a végrehajtási utasítások közzétételeire s a zsidók gazdasági ténykedését korlátozó törvényjavaslatok is előkészítés alatt állnak. A *Jüdische Rundschau* október 15-i száma szomorúan állapítja meg, hogy a belügyminiszter kijelentései ellentmondanak a korábbi hivatalos állásfoglalásnak, mely szerint az árja-paragrafusokat a szabad gazdasági életre nem alkalmazzák.

A hosszú német Walpurgis-éj legjellegzetesebb termékei közé tartoznak azok a törvényhozási újdonságok, melyek alapját a nürnbergi törvények vetették meg. Dr. Freisler igazságügyi államtitkár okt. 10-én előadást tartott „A vér és a föld védelme a jelenlegi és a jövő német büntetőjogban“ — címmel, melyben beszámolt a kormány büntetőjogi törvénytervezeteiről. Dr. Freisler szerint a faj hathatósabb megvédésére egész sor új paragrafus készül, melyek a *fajárulást*, a *természetes szaporodási akarat aláadását*, a *gondolati fajárulást* s a *fajveszélyeztetést* fogják büntetni. Különösen súlyos megtorlás vár azokra, kik a fajárulást faji hovatartozásuk eltitkolása által követik el. „A nemzeti-szocializmus számára természetes, hogy nemcsak az egyes tiltó intézkedések tényleges megszegését kell megtorolni, hanem a nép lelki viselkedését és határozottságát is biztosítani kell“ — mondotta dr. Freisler. — „Ezek az indítványok nem újak, de annak idején kénytelenek voltunk eltekinteni alkalmazásuktól, mivel a vegyesházasság magánjogilag lehetséges volt. Most, a nürnbergi törvények után ezek az intézkedések is helyet foglalhatnak a készülőben levő büntető-törvénykönyvben.“